

Reykjavík, 3. júlí 2026

Efni: Umsögn Veitna um áform um frumvarp til laga um orkunýtni

Vísað er til umsagnarbeiðni í samráðsgátt stjórnvalda frá 16. júní síðastliðnum um áform um frumvarp til laga um orkunýtni, mál nr. S-103/2026.

Veitur styðja markmið um hagkvæma orkunýtingu, skilvirka nýtingu innviða og skynsamlega meðferð orkuaauðlinda. Við innleiðingu reglna um orkunýtni er þó mikilvægt að löggjöf og framkvæmd taki mið af sérstöðu íslenska orkukerfisins, hlutverki dreifiveitna sem samfélagslegra grunninnviða og þeim kostnaði sem nýjar skyldur geta haft í för með sér fyrir veitufyrirtæki og viðskiptavinum þeirra.

Í fyrirbyggjandi gögnum vegna innleiðingarinnar kemur fram að íslenskar aðstæður eru að verulegu leyti frábrugðnar því sem almennt á við innan Evrópusambandsins. Þar skiptir einkum máli hátt hlutfall endurnýjanlegrar orku, sérstaða húshitunar með jarðhita, lágt orkuverð og umfang orkufreks iðnaðar. Af þessum ástæðum getur kostnaðarhagkvæmni tiltekinna orkunýtniaðgerða verið önnur hér á landi en í ríkjum þar sem orkunotkun byggist í ríkari mæli á jarðefnaeldsneyti. Veitur telja brýnt að þessar forsendur endurspeglist bæði í lagasetningunni sjálfri og í síðari framkvæmd hennar.

Dreifiveitur gegna lykilhlutverki í afhendingaröryggi, orkuskiptum og uppbyggingu grunninnviða. Þær starfa jafnframt innan lögbundins tekjuramma og hafa takmarkað svigrúm til að taka að sér ný verkefni án þess að kostnaður komi fram í gjaldskrá eða hafi áhrif á getu þeirra til nauðsynlegrar fjárfestingar. Því þarf að tryggja að nýjar kröfur um mælingar, gagnaskil, upplýsingagjöf eða eftirlit séu skýrt afmarkaðar, kostnaðarmetnar og rökstuddar með tilliti til raunverulegs ávinnings.

Sérstaklega þarf að líta til stöðu íslenskra hitaveitna. Í fyrirbyggjandi greiningum er bent á að aðstæður við húshitun hér á landi séu um margt frábrugðnar því sem þekkist víða í Evrópu og að kostnaðarhagkvæmni ýmissa mæla- og upplýsingakrafna geti verið takmörkuð. Framkvæmd laganna þarf að taka mið af því, einkum þar sem nýjar kröfur geta haft áhrif á rekstur og kostnað án þess að augljós eða mælanlegur ávinningur fylgi.

Í áformunum er vísað til aukinna heimilda stjórnvalda til eftirlits, mælinga og gagnasöfnunar vegna eftirfylgni með orkunýtnimarkmiðum. Veitur leggja áherslu á að við útfærslu frumvarpsins verði

skýrt greint á milli skyldna stjórnvalda til stefnumótunar, eftirfylgni og skýrslugerðar annars vegar og þeirra afmörkuðu upplýsinga sem eðlilegt kann að vera að kalla eftir frá dreifiveitum hins vegar. Óæskilegt væri að dreifiveitum yrði í framkvæmd falið óskýrt eða opið eftirlitshlutverk gagnvart notendum kerfisins.

Jafnframt þarf að tryggja að allar kröfur um gagnaskil byggist á skýrri lagaheimild, nákvæmri skilgreiningu á þeim upplýsingum sem óskað er eftir, samræmdum skilasniðum og raunhæfum innleiðingarfrestum. Óljósar eða breytilegar gagnakröfur geta skapað umtalsverða umsýslu, kallað á breytingar á upplýsingakerfum og aukið rekstrarkostnað án þess að tryggt sé að gögnin nýtist með markvissum hætti.

Af framangreindu leiðir að frumvarpinu þarf að fylgja skýrt mat á kostnaði og ávinningi þeirra skyldna sem kunna að falla á dreifiveitur. Að mati Veitna ætti ekki að innleiða nýjar skyldur nema sýnt sé fram á að þær séu nauðsynlegar, hóflegar og líklegar til að skila mælanlegum ávinningi umfram þann kostnað sem þeim fylgir. Þetta er sérstaklega mikilvægt í íslensku samhengi, þar sem orkunotkun byggist að mjög stórum hluta á endurnýjanlegum orkugjöfum og þar sem ábati tiltekinna orkunýtniaðgerða kann að vera minni en í ríkjum þar sem jarðefnaeldsneyti vegur þyngra.

Veitur þakka tækifærið til að veita umsögn um málið og fulltrúar félagsins lýsa jafnframt yfir vilja til að mæta til fundar og ræða þau sjónarmið sem hér koma fram.

Virðingarfyllst,

Bára Jónsdóttir lögmaður